

nju, agrarne reforme podala svoje mišljenje, ni bilo. — Vršile so se važne spremembe v državni kmetijsko-pospeševalni službi. Slo je za dalekosežne spremembe v sistemu in organizaciji kmetijskega šolstva. Uvedla se je za vso državo ustanova sreskih ekonomov. Slo je za trgovske pogodbe z drugimi državami, ki globoko zassegajo v kmetijsko gospodarstvo. Izvajala se je na veliko enostranska zaščitna carinska politika v korist industrije in v veliko škodo najširših slojev. Enotne organizacije, ki bi uveljavljale zahteve kmeta, ni bilo. Pač pa so se ob navedenih in vseh drugih slučajih vpoštevala mnenja najrazličnejših »strokovnjakov«, politikov, upravnih uradnikov, organizacij, izvoznikov, uvoznikov, bank itd., le mnenje kmetijskega stanu se ni slišalo in ni vpoštevalo. Zato je razumljivo, da so se v takih pogodbah in ob spremembah carinskih tarifov dobro zaščitili interesi trgovine, industrije, obrti, bank itd., le interesi kmetijskega gospodarstva se niso vpoštevali, ker ni bilo organizacije, ki bi bila govorila v imenu stotisočev močno, odločilno, nepristransko besedo za obči interes, za interese kmetijskega stanu in s tem za interese narodnega gospodarstva. Da vzamemo le še najnovejši slučaj, ko se je sestavljal načrt uredbe za gospodarski svet, ki ga predvideva ustava. Pozvani so bili v ta svet zastopniki vseh večjih poklicnih organizacij. Ker kmetijskih zbornic kot stanovske organizacije kmeta ni bilo, naj bi se kot nadomestek poklicali zastopniki združenih zvez. In kakor v tem slučaju, tako je tudi v številnih drugih slučajih vsled pomanjkanja kmetijske stanovske organizacije bilo poklicano združenstvo, da vsaj delno izpolni to vrzel in zastopa interese kmetijstva, dasi so njegove naloge bistveno drugačne.

Kako je pri drugih poklicih?

Lahko se trdi, da je pri vseh drugih poklicih poklicna organizacija več ali manj popolno izpeljana in nismo v zadregi, koga bi vprašali za mnenje, ako gre za vprašanja, ki zadevajo en ali drug poklic. Zbornice, udruženja, stanovska društva, poklicne zadruge itd. imajo danes trgovci, obrtniki, industrijci, inženjerji, notarji, advokati, zdravniki, državni, samoupravni in privatni uradniki. Celo delavci imajo že svoje delavske zbornice, čeprav še v prvih začetkih in z razmeroma malimi sredstvi. Zato je naravno, da že ozir na vse navedene stanovske organizacije sili in naganja kmeta, da se tudi on organizira v svoji stanovski organizaciji. Ako so drugi poklici organizirani, kmet pa neorganiziran, je jasno, da bodo druge poklicne organizacije mogle marsikaj pridobiti na račun in na škodo kmeta.

Zakaj prihajajo kmetijske zbornice tako pozno?

Dasi je tudi kmetijski stan že davno in ob raznih prilikah radi zaščite stanovskih koristi, radi posebno težavnih gospodarskih razmer (konkurence), radi povzdige gospodarstva v raznih kmetijskih panogah in radi povzdige kmetijske izobrazbe od časa do časa čutil potrebo, da bi se stanovsko organiziral, vendar zavest te potrebe nikdar ni postala tako močna in splošna, da bi premagal prirojeno konservativnost in se preko obzorja individual-

no-gospodarskih skrbi in težav povzdignil na višje stališče skupnih stanovskih potreb in interesov. So za to razni razlogi. Predvsem je na kmetih posebno v nekaterih oblastih še pred nedavnim časom vladalo neutralno gospodarstvo, ki ni poznalo trga, denarja, konkurence in odvisnosti stanov. Kmetstvo ljudstvo živi vsled svojega poklica raztreseno, vsak nekako v mejah svoje kmetije, dočim živijo drugi stanovci več ali manj skupaj v mestih, trgih in industrijskih krajih. Je tudi to, da je izobrazba ravno pri kmetstvem ljudstvu najbolj zaostala, mogoče ravno vsled slabših gmočnih razmer in raztresenosti bivališč. Naposled pa je že omenjena konservativnost bila gotovo najmočnejši razlog, da kmetje niso iz lastne inicijative pristopili k ustanovitvi stanovske organizacije. Zato bi mogli za zaključek reči, da bo tudi pri kmetstvem stanu sila razmer tista, ki ga bo združila. In ta sila razmer postaja danes vsled vse splošnega zapostavljanja kmetijskih koristi močnejša in močnejša.

Namen zbornic.

O namenu kmetijskih zbornic ni treba izgubljati mnogo besedi, saj je ta namen v bistvu isti, kakor pri vseh drugih poklicnih organizacijah. Namen kmetijskih zbornic je torej zastopanje stanovskih koristi, izboljševanje нравnih in gmočnih razmer kmetovalcev, gojitev duha skupnosti in stanovske zavesti.

Sicer tudi glede namena vladajo precej različna naziranja zlasti za potrebe južnejših krajev države. To pa radi tega, ker so tudi gospodarske razmere kmeta in še bolj politične razmere na jugu čisto drugačne. V razgovoru o zbornicah je n. pr. nek ugleden činovnik poljedelskega ministra izjavil, naj bi bile zbornice kmetov advokati, poslanec in občinski pisar. V vseh ozirih, v katerih je sedaj odvisen od imenovanj treh faktorjev, naj bi mu v bodoče pomagala in ga zastopala zbornica. Jasno je, da se v zdravih gospodarskih in političnih razmerah ne moremo zavzeti za take vrste kmetijske zbornice, vsaj upanje imamo, da gremo po poti gospodarske in politične konsolidacije vedno bliže normalnim razmeram in ako ustanovljamo kmetijsko poklicno organizacijo, naj bo ta preračunjena za normalne razmere, ne pa kot neki provizorij za izjemno stanje gospodarstva in politike.

Okvirni zakon.

Kako se naj uredi v naši državi vprašanje kmetijskih zbornic? Imamo namreč dve možnosti, ali da se z zakonom popolnoma točno predpiše organizacija kmetijskih zbornic, ali pa da se, kakor je bil to slučaj v bivši Avstriji, dajo samo splošne smernice za ureditev zbornic z okvirnim zakonom. Vse podrobnosti organizacije zbornic pa se prepustijo samoupravnim ureditvi, da jih predpišejo višje ali nižje samoupravne edinice. Če naj se za naše razmere odločimo za en ali drug način ureditve, potem se moramo v prvi vrsti ozirati na eno za to zelo važno dejstvo, da so gospodarske, socialne in kulturne razmere kmeta v raznih pokrajinah popolnoma različne. Zato bi bil napravljen izvirni greh in bi bila delazmožnost kmetijskih zbornic že vnaprej onemogočena, če bi se odločili za popolnoma unificirane

pokrajinske zbornice z eventualno centralno zbornico v Beogradu. Nasprotno fundamentalna različnost gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer v različnih pokrajinah nam narekuje previdno pot širokega okvirnega zakona o zbornicah, v čegar okviru se potem te ustanove poslužijo posamezne pokrajine po svoji potrebi in po posebnih razmerah, ali pa se tudi zaenkrat ne poslužijo, kar bo gotovo slučaj za gospodarsko zaostale pokrajine na jugu.

To pot širokega okvirnega zakona je šla Avstrija, ki je l. 1902 uzakonila okvirni zakon o ustanovitvi poklicnih zadrug kmetovalcev. Seveda mora pa tudi v tem vladati svoboda, da se morejo za večje oblasti osnovati dve ali še več zbornic. Deželni zakonodajci pa je ta zakon prepustil vse podrobnosti in puščal znatno svobodo zbornicam tudi glede stvarnega, lokalnega in personalnega delokroga.

Stvarni delokrog.

Glede lokalnega delokroga so razmere pomniti, da se sme z okvirnim zakonom določiti le najširša meja za delovanje zbornicam s tem, da se jim postavi obči namen izboljševati нравne in gmočne razmere kmeta, gojiti duha skupnosti in stanovsko zavest in naposled kar je poglavitno, zastopati stanovske koristi. Na drugi strani bi pa bilo neobhodno že naprej izkjučiti možnost, da bi kmetijske zbornice mesto stanovskih nalog oz. poleg stanovskih nalog izvrševale gospodarske naloge. Zato se ima že z zakonom samim izključiti pridobitni značaj kmetijskih zbornic in se ima prepovedati udeležba ali sodelovanje pri pridobitnih in gospodarskih podjetjih ali združenjih.

Okoliš zbornic.

Glede lokalnega delokroga so razmere z organizacijo in ureditvijo oblasne samouprave že tako daleč uspele in dozozele, da si skoro ne moremo predstavljati kmetijskih zbornic drugače, nego zbornice za posamezne oblasti. Kakor ima oblasna samouprava v gospodarskih, socialnih in kulturnih nalogah zastopati vse sloje, vse poklice v oblasti in za njih povzdigo pritegniti sposobnost in inicijativnost najboljših ljudi v dotični oblasti, tako naj bi kmetijske zbornice posebej zastopale interese kmetijstva, skrbele za njega povzdigo in napredek in pritegnile v to svrhu inicijativnost in sposobnost najboljših kmetovalcev v zborničnem okolišu.

SLS, ki je prva v naši državi stavila zahtevo po kmetijskih zbornicah, bo gledala na to, da se ta zbornica čimpreje oživotvori. Za brambo kmetijskih stanovskih pravic je to nujno!

RAZGOVORI

Naši politični razgovori so spravili nasprotnike v malo zadrego. Pravijo, da se take stvari pogovarjamo, kar njim — ni prav! Seveda, oni bi radi, da bi jih mi hvalisali, pa da bi molčali k njihovem razdiralnemu delu. Veste, da so našim političnim razgovorom posvetili celo stran svojega »Kmetijskega lista«. Zato

je prav, če danes malo odgovarjamo nato in pogledamo politično usodo slovenskih kmetijcev.

Pod lažnjivim imenom »Samostojne« so prvič nastopili v prvih letih po prevratu. Bili pa niso samostojni, ampak odvisni od dr. Žerjava, ki jih je »financiral«, kakor je pozneje sam popisal. Ko so postali samostojnejši dovolj godni, pa so zleteli iz Žerjavovega gnezda, oče Žerjav pa je žalostno gledal za njimi. Toda samostojnejši, ki so bili od začetka navajeni, da so odvisni, niso mogli ustanoviti kake samostojne politične organizacije, ampak so se kot pripraga priključili Radiču. To pa je njim zelo škodilo, kajti Slovenci niso zato, da bi jim Radič komandiral in tako slabo za nje skrbel, kakor skrbi za Hrvate. Na Stajerskem, kjer je Radič nekoč še nekaj pomenil, je pri zadnjih volitvah vse izgubil.

Cela furenga z Radičem se je pa tudi na Hrvaškem začela trgati. Treba je bilo nove poveze, novih priprag. In to so v Zagrebu napravili. Radič, nekoč tako samostojen, je postal samo še igrača v rokah Pribečevića. Kako zelo so zdaj vsi radičevci sploh odvisni od Pribečevića, se kaže v tem, da Radič ni smel izpolniti, kar je kralju obljubil, da gre v vlado, ampak je moral na zahtevo Pribečevića takoj v Zagreb, češ, da se je njegova gospa prehladila, ki pa ga je prišla na kolodvor čakati. V Beogradu danes radičevci sami ne pomenijo ničesar, ker morajo držati in delati to, kar Pribečević reče.

In doma? Bivši samostojnejši, pozneje radičevci, danes pa zopet samo še privešek demokratske stranke, so imeli v Mariboru svoje zborovanje in na tem so rekli, da je potrebno skupaj delati z demokrati, ker gredo vsi za istim ciljem. Do zdaj so korakali ločeno, zdaj bodo pa skupaj.

In to je, kar smo mi povdarjali, da sta pravzaprav le dva tabora. Ločeno, vsak od svoje strani, so korakali, zdaj pa so se združeni vrgli proti vsem, ki hočejo dati narodu pravico in svobodo. Pravijo, da bodo pri prihodnjih volitvah vložili povsod skupno listo. Saj je res najboljši čemu še dalje uganjati hinavščino?

Kakor samostojnejši, tako so danes tudi socialisti v popolni odvisnosti od demokratov. Svojo zvezo z njimi zelo radi tajijo. Vendar smo jih mi že večkrat razkrinkali. Pa so se tudi sami. Ali se vam ne zdi nič čudno, ko so v Mariboru sami v svojih listih izdali, da je en del demokratov (to so orjunaši) sklenil, v občinskem svetu z njimi delati opozicijo našemu županu. Ali naj to zamolčimo našemu delavstvu, da se je edini socialistični poslanec v Beogradu (Petecan) skupno z demokrati potegnil za orjunaše, ki so jih zaprli, ker so se pretepavali po mestu. Gliha vkup štriha — to je tudi v politiki resnica. Zato ni čuda, da se vse te različne skupine sedaj skup znajdejo. Potem pa nam očitajo, če smo tudi proti njim postopali tako, da smo v zvezi z onimi, ki bodo pripomogli uresničiti naš politični in gospodarski program.

In tako si danes res stojita ti dve fronti nasproti.

Poravnajte naročnino za „Slov. Gospodarja“!

POLITIKA

V NAŠI DRŽAVI.

Davčni zakon v razpravi. Davčni zakon je prišel najprej v splošno razpravo, pri kateri je bil sprejet. Na posredovanje naše stranke pa se je doseglo, da se bo za enkrat celo poglavje o zemljiškem davku izločilo iz tega zakona in se bo posebej obravnavalo, ker je glede določitve čistega katastrskega donosa treba še veliko priprav. Pri nas ostane torej zemljiški davek začasno še tak kot dosedaj. Kmetje bodo plačevali ta edini davek. Tudi to se je določilo pri splošni razpravi, da se bo novi zakon začel izvajati šele 1. I. 1929. To pa zaradi tega, ker je nemogoče preje izpremeniti celotno davčno upravo. Zoper zakon za zjednačenje davkov pa so glasovali Pribečević-Žerjavovi demokrati, radičevci in socialist Petecan, ki je sploh v popolni odvisnosti od Žerjavovcev.

Opozicija ovira delo v narodni skupščini. Radič in Pribečević vsaki dan prideta s kakim nujnim predlogom ali interpelacijo in potem govorijo o njej celi dan, samo da vlada ne bi mogla delati. En dan jo je vložil Pribečević zaradi orjunaša Jevgjeviča, ki so ga policaji zaprli, ker je ljudi kamenjal po Beogradu in je znan pretepač. Drugi dan pa je nastopil Radič zoper orožnike, ki jim je očital nasilja in razne druge krivice. Skupščina pa kljub tem oviram dalje posluje in sprejema posamezna poglavja davčnega zakona.

Radikalna stranka složna. Pribečević je poskusil tudi s tem, da bi poiskal nezadovoljneže v radikalnem klubu in jih odcepil od Vukičevića. V Beograd pa je prišel Aca Stanojevič, najvplivnejši radikalni vodja, pa je s svojim vplivom dosegel popolno složnost in soglasje v radikalnem klubu.

Vlada išče posojilo. Finančni minister se mudi v Londonu, da sklene dogovor za veliko posojilo. Čaka pa dejansko na sprejetje zakona o zjednačenju davkov in da se konča sedanja kriza. Istočasno pa vlada namerava razpisati notranje posojilo. Za velike načrte, ki jih hoče naša vlada izvršiti, je treba veliko denarja. Ta denar se mora dobiti le po posojilu, ker bodo naprave služile za dolga desetletja in se bo potem tudi breme razdelilo na dolgo dobo let.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italija zatrla krščanski nauk v materinščini. V Tirolih prebiva dosti Nemcev, katerim pa je Italija sedaj zabranila celo veronauk učiti v materinščini bodisi v šoli ali v cerkvi. Zaradi tega dejstva je zavladalo veliko ogorčenje po vseh deželah, kjer prebivajo Nemci. Da bode isto zadelo tudi Slovence, je jasno, da pa tudi s tem ne bo Mussolini popolnoma poitalijančil naš rod, je pa gotovo. Naši očetje in matere bodo vzgojile svojo decu v našem milem jeziku in v narodni zavesti.

Italija je »dobra« Albaniji. Italija je poslala v Albanijo pod naslovom »Rdečega križa« veliko živeža, obleke in drugih stvari. Ta dobrotljivost Italije je zaradi tega, da bo Albanija založena, če bi bilo treba.

Albanski »kralj« beg Zogu naroča — umore! Te dni je bil na Dunaju aretiran Albanec Hica, ki je priznal, da ga je poslal beg Zogu, naj umori njegovega sovražnika Prištino, ki se nahaja na Dunaju. To dejstvo je vrglo zelo slabo luč na vladarja Albanije, o katerem pravijo, da ima na vesti že več takole naročenih umorov.

Kaj dela rumunski zunanji minister? Rumunski zunanji minister Titulescu je bil v Rimu, nakar se je pisalo, da je Rumunija popolnoma zvezana z Italijo. V Parizu je izjavil, da je Rumunija zavezana Jugoslaviji in Franciji. Izjavljal je, da bo storil vse, da se Jugoslavija in Italija pobotata. Za pomočnico v tem delu kliče tudi Anglijo.

Zalostna nam Rusija! Iz Rusije prihajajo zelo netočna poročila. Ena prinaša naravnost razburljive vesti, da se Trocky vrača iz pregnanstva, da so se celi polki uprli in šli nad Moskvo, ki so ga obstreljevali s topovi. Druga poročila pravijo, da je vse to le maska, da so Rusi to poskusili za prevaro Evrope, od katere so si hoteli izposoditi denar. Verjetna pa je le bolj ona prva vest. In tako bo Rusija zopet trpela, trpela!

IZA NEDELJO

Sejavec si.

Sejavec je šel sejat svoje seme... Ali se zavedaš, da si tudi ti sejavec, ki seje svoje seme? Nobeden človek na svetu ne živi samo zase, vsak ima vpliv, večkrat odločilen vpliv tudi na druge, s katerimi pride v dotik v življenju. Vsaka beseda, ki jo izpregovoriš pred drugimi, tvoj zgled, ki ga vidijo drugi, je kakor seme, ki pada v duše in rodi tam svoj sad, dober ali slab, kakor je pač seme. Davno boš že trohnel v grobu, ne bodo se te več spominjali, a setev tvoja bo še vedno živela, živela v bogve koliko srcih in rodila tam — ali blagoslov, ali prokletstvo...

Oče in mati sredi odraščajočih otrok, ali se zavedata, kaka sejavca sta vidva? Dan na dan okoli vaju odprte otroške oči, odprta otroška ušesa, odprta otroška srca. V to njivo padajo leta in leta, dan na dan, vajina usodepolna semena. Zato pa škof Slomšek staršem tako polaga na srce: »Mati naj svoje dete z ljubeznijo do Jezusa doji, oče naj pokaže s prvim kosom kruha otroku Očeta nebeskega, od katerega vse dobro pride, zakaj v rožnem cvetu življenja otroškega se mlade glave in mehkega srca vse dobro in lepo lahko prijemata. Vaše lastno zadržanje, starši vsi, naj bo otrokom bogaboječnost živ zgled! Vaše čednosti naj se vtisnejo v njih mlado srce, kakor solnčni žar ki v vinske jagode! Varujte se vpricho otrok kaj hudega storiti, zakaj: rotiti se in kleti, se sin od očeta nauči, nečimernost in prevzetvanje posnema hči po svoji materi in kakor stara ptica poje, nauči tudi mlade svoje.«

Mlad človek sredi svojih tovarišev, v zaupnem pogovoru s svojim prijateljem — sejavec si, ki seješ svoje seme.

Sredi dela na polju, na travniku, v vinogradu, v delavnici — sejavec si.

Imaš ugled v javnem življenju: v ob-